Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

[redacted]

TER BESLISSING

Directoraat Generaal Volksgezondheid
Voeding
Gezondheidsbescherming en Preventie

Ontworpen door

[redacted]

Aan Staatssecretaris JPS Deadline: 12-07-2024

nota

(ter beslissing) Inbreng feitelijke vragen publicatie van het Besluit houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit

Datum Document
05-07-2024

Kenmerk
3848902-1067338-VGP

Bijlage(n)
-

1. Aanleiding

Op 1 juli jl. is het verbod op de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten (zoals vapes) in supermarkten en horeca-inrichtingen in werking getreden.[1] Dit betekent dat in alle verkooppunten die in overwegende mate zijn gericht op de verkoop van eet- en drinkwaren de verkoop is verboden. Tankstations zijn hier expliciet van uitgezonderd.

Bij het verbod, dat in het Tabaks- en rookwarenbesluit staat, is ook de bijlage van de Tabaks- en rookwarenwet waarin de boetebedragen staan gewijzigd. Op grond van de wet moet moeten de Eerste en Tweede Kamer hierover geïnformeerd worden. Deze bepaling houdt een kennisgeving in van de publicatie in het Staatsblad. De Tweede Kamer heeft tot het stellen van feitelijke vragen besloten, een instrument dat normaal gesproken bij de behandeling van de begroting wordt gebruikt. Onduidelijk is waarom hiertoe is besloten, het wijzigingsbesluit is immers al gepubliceerd in het Staatsblad en is per 1 juli in werking getreden.

De vragen zien op de gevolgen van het verbod, zoals het aantal verkooppunten dat zal sluiten, de grenseffecten en de supermarkten in kleine kernen die zullen moeten sluiten. Ook wordt gevraagd naar de capaciteit van de NVWA om dit verbod te zullen handhaven en de inzet van de NVWA op illegale tabakswinkel en online verkoop.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd met de beantwoording van de feitelijke vragen akkoord te gaan en deze naar de Kamer te versturen.

[1] Stb. 2024, 89.

3. Kernpunten

Met de partijen die zijn betrokken bij het Nationaal Preventieakkoord (NPA) is de doelstelling afgesproken dat in 2040 een rookvrije generatie wordt gerealiseerd. In het NPA is opgenomen dat het aantal verkooppunten van tabaksproducten de komende jaren wordt teruggebracht. Op 2 december 2020 heeft uw voorganger de Kamer een brief[2] gestuurd waarin hij heeft aangekondigd dat regelgeving in voorbereiding is om de verkoop van tabak in supermarkten in 2024 te verbieden. Later zijn daar horeca-inrichtingen waar geen alcohol wordt geschonken aan toegevoegd (verkoop van tabak in horeca-inrichtingen waar alcohol wordt geschonken was al verboden). Dit verbod maakt deel uit van een stappenplan dat er als volgt uitziet:

- 2023: Invoering van het verbod op de verkoop op afstand van tabaksproducten en aanverwante producten (online verkoopverbod);
- 2024: Invoering van het verbod op de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten in supermarkten en horeca-inrichtingen;
- 2026: Verkoop van elektronische dampwaar uitsluitend in speciaalzaken;
- 2030: Verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten uitsluitend in gemakszaken (uitgezonderd elektronisch dampwaar) en speciaalzaken;
- 2032: Verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten uitsluitend in speciaalzaken.

Een vermindering van verkooppunten vermindert de blootstelling aan tabaksproducten en aanverwante producten en draagt bij aan de norm dat roken en dampen niet normaal is. Uit wetenschappelijk onderzoek volgt dat in verschillende landen is gebleken dat de dichtheid van tabaksverkopers een positief lineair verband heeft met het aantal rokende adolescenten. Ook is een hogere dichtheid van verkooppunten in verband gebracht met meer volwassenen die roken, het minder stoppen met roken, een groter risico op terugval in het roken, en zwaarder roken onder adolescenten en volwassenen. Ook uit onderzoek van het Trimbos-instituut naar de impact van (het aantal) verkooppunten weten we dat veelvuldige blootstelling aan tabak de kans vergroot dat jongeren beginnen met roken of blijven roken. Minder verkooppunten dragen bij aan het verkleinen van de kans dat jongeren beginnen met roken.

Vóór 1 juli bestonden er 10.000 verkooppunten van tabaksproducten en aanverwante producten waarvan 6.400 supermarkten. Met de invoering van een verbod op de verkoop in supermarkten daalt het aantal verkooppunten. Daar staat tegenover dat uit onderzoek blijkt dat mogelijk een deel van de supermarkten een nieuw tabaksverkooppunt zou kunnen beginnen. Inmiddels blijken er begin 2024 rond de 500 nieuwe tabaksverkooppunten te zijn geopend. Dit getal staat echter niet in verhouding tot het verkoopverbod in 6.400 supermarkten.

4. Toelichting

a. Draagvlak politiek

In het kader van de wettelijk voorgeschreven voorhangprocedure is het wijzigingsbesluit op 6 juli 2023 aan beide Kamers der Staten-Generaal gezonden. Dit heeft geen aanleiding gegeven tot opmerkingen of aanpassingen aan het wijzigingsbesluit. Naar aanleiding van de kennisgeving van de publicatie in het Staatsblad van het wijzigingsbesluit, is op voorstel van de PVV besloten tot het stellen van feitelijke vragen.

[2] Kamerstukken II 2022-2023, 32011, nr. 97.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie
Gezien de gezondheidsschade die wordt veroorzaakt door (mee)roken, is er veel draagvlak voor maatregelen die inzetten op het terugdringen van het aantal rokers. De afgelopen jaren is de maatschappelijke steun voor de rookvrije generatie enorm gegroeid en daarmee ook de roep om meer stevige maatregelen om die generatie mogelijk te maken.

In een aantal media is aandacht besteed aan de mogelijke negatieve effecten van het verkoopverbod voor (kleine) supermarkten in kleine kernen. Daarnaast zijn er ook artikelen verschenen over supermarkteigenaren die in de buurt van een supermarkt een tabaks(speciaal) zaak openen om zo toch klanten te blijven binden. Uw ambtsvoorganger heeft in de media en in een Kamerbrief een oproep aan ondernemers gedaan om winstoverwegingen niet te laten prevaleren en de rookvrije generatie voorop te stellen.

c. Financiële en personele gevolgen
Het verkoopverbod bij supermarkten zorgt voor een daling in het aantal verkooppunten. Zie onder Kernpunten de overwegingen. Voor de NVWA vergemakkelijkt dit de handhaving.

d. Juridische aspecten haalbaarheid
N.v.t.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)
Het wijzigingsbesluit en de nota van toelichting zijn door WJZ en VGP geschreven. De NVWA heeft het voorstel beoordeeld als uitvoerbaar en handhaafbaar. Er heeft afstemming plaatsgevonden met JenV, EZK en BZK. Uw ambtsvoorganger heeft specifiek over de gevolgen voor ondernemers afstemming gehad met de minister van EZK.

f. Gevolgen administratieve lasten
Het wijzigingsbesluit is voorgelegd aan het Adviescollege toetsing Regeldruk (hierna: ATR). Het ATR heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het – behoudens de eenmalige kennisnemingskosten - geen gevolgen voor de regeldruk heeft.

g. Toezeggingen
N.v.t.

h. Fraudetoets
N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.